

OBSAH

Úvod (Antonín Kříž)	7
---------------------	---

KNIHA PRVNÍ

Předmět a povaha etiky. Blaženost. Roztřídění ctností

1. Stupnice účelů. Nejvyšší dobro. Etika je druhem nauky o obci. O posluchači nauky politické	23
2. Nejvyšším dobrem je blaženost. Etika je vědou o konečném cíli člověkově. Analytická metoda etiky	25
3. Různé názory o blaženosti	27
4. Platónův názor. Kritika Platónovy ideje dobra. Pýthágorovci. Speusippos	28
5. Názor Aristotelův. Blaženost jako cíl jednání je něčím dokonalým a soběstačným	30
6. Výměr blaženosti. Blaženost je v ctnostné činnosti	32
7. Povaha mravních zásad. V etice nelze žádat naprosté přesnosti. Důležitost počátků (principů)	32
8. Rozdělení dober na zevnější, tělesná a duševní. Účel pro člověka je ve skupině dober duševních	34
9. Odůvodnění pojmu blaženosti. Názory vynikajících mužů	34
10. Blaženost je v činnosti. Blaženost není darem náhody, je vlastním dílem člověkovým	36

11. Nutnost života k blaženosti. Blaženost je něco stálého	37
12. Blaženost je něčím dokonalým a je hodna cti	40
13. Blaženost je v ctnosti. Složky duše a roztřídění ctností na rozumové a mravní	41

KNIHA DRUHÁ

Původ a výměr mravních ctností

1. Mravní ctnost, přirozenost a zvyk. Ctností se nabývá činností	45
2. Poměr ctnosti a jednání. Ctnost zaniká nadbytkem a nedostatkem. Vztah ctnosti k pocitům libosti a nelibosti, spojených s výkony	47
3. Vznik ctnosti z ctnostného jednání	50
4. Podstata ctnosti. Ctnost je duševním stavem (hexis, habitus)	49
5. Ctnost je štědrostí. Její podstata je v pravém středu, nadbytek a nedostatek je špatností	52
6. Určení středu u jednotlivých ctností	54
7. Výčet mravních ctností	55
8. Úvaha o protivách mravních ctností. Poměr ctnosti a špatnosti	59
9. Pravidla pro hledání středu. Naléztí střed je nesnadno	59

KNIHA TŘETÍ

Záměrná volba.

Jednotlivé mravní ctnosti a jejich protivy

1. Dobrovolnost a donucení. V dobrovolnosti je předpoklad ctnosti. Jednání nedobrovolné. Výměr donucení	61
---	----

2. Jednání z nevědomosti. Co se koná z nevědomosti. Lítost při skutcích z nevědomosti	63
3. Výměr dobrovolnosti. Poměr dobrovolnosti k vznětlivosti	65
4. Záměrná volba neboli rozhodnutí (liberum arbitrium). Poměr záměrné volby k dobrovolnosti, žádosti, vznětlivosti, vůli a mínění. Podstata záměrné volby je v rozvaze	65
5. Rozvaha a záměrná volba. Podstata a předmět rozvahy. Rozvaha předchází záměrnou volbu. Předmětem rozvahy jsou prostředky k cíli. Výměr rozvahy	67
6. Vztah vůle k účelu. Dobro jako cíl je předmětem chtění. Ctnostný člověk je měřítkem	69
7. Svoboda v jednání. Dobrovolnost u ctnosti a špatnosti. Neznalost neomlouvá špatnosti. Dobrá přirozenost. Sebeurčení. Důležitost počátku jednání pro utváření duševních stavů	70
8. Shrnutí a závěr povšechné etiky	73
9. Jednotlivé ctnosti a špatnosti. Pojem statečnosti	76
10. Nerozvážná smělost. Zbabělost	75
11. Sebevražda. Druhy statečnosti: statečnost občanská, zkušenost v jednotlivostech, jednání ze vznětlivosti, jednání v dobré naději, statečnost z neznalosti	77
12. Další určení pojmu statečnosti. Statečnost je spojena spíše s nepřijemností	80
13. Uměřenost. Nevázanost. Uměřenost patří nerozumné složce duše, projevuje se v rozkoších tělesných. Chování nevázaného člověka. Žádosti přirozené a získané	81

14. Bezcitovost. Znaky uměřeného člověka.
Neradovati se z některých smyslových pocitů
není lidské 84
15. Poměr nevázanosti a zbabělosti k dobrovolnosti.
Neukázněnost = nevázanost 84

KNIHA ČTVRTÁ

Další pojednání o mravních ctnostech a špatnostech

1. Štědrost. Marnotratnost, lakomství 87
2. Povaha štědrého člověka. Jak a kdy se štědrost
projevuje. Štědrost se posuzuje dle smýšlení 88
3. Povaha marnotratníka a lakomce. Marnotratník
je lepší než lakomec. Způsoby lakomství 90
4. Velkorysost. Malichernost, nevkus, okázalost.
Poměr velkorysosti k štědrosti 92
5. Osvědčování velkorysého člověka.
Obětavé vynakládání pro obecné dobro 94
6. Okázalost a malichernost, protivy velkorysosti 95
7. Velkomyslnost. Nadutost, malomyslnost.
Pojem a předmět velkomyslnosti 96
8. Povaha velkomyslného člověka 98
9. Chování člověka malomyslného a nadutého 98
10. Smysl pro čest. Vztah k velkomyslnosti.
Ctižádost a její nedostatek 100
11. Klidnost a její nadbytek hněvivost.
Prchlost, roztrpčenost (zatrpklost), popudlivost 101
12. Ctnosti a špatnosti v obcování s lidmi.
Člověk lichotivý, nevrlý, svárlivý, pochlebník.
Bezejmenný střed se podobá přátelství 103

13. Pravdivost a její protivy záludnost a chlubnost.
Lež a pravdomlupnost, chování chlubného
a záludného člověka	105
14. Chování při společenském styku a zábavě.
Překročení míry v žertu: šašek, hrubec. Lidé
mrzutí a příkří, obratný společník. Způsobnost	106
15. Pojem studu. Stud není ještě ctností, je to spíše
cit než stav. Vznik stydlivosti ze špatného jednání.
Nestoudnost	108

KNIHA PÁTÁ
Spravedlnost a právo

1. Pojem spravedlnosti. Předběžné poznámky	111
2. Významy spravedlnosti. Spravedlivý člověk
dbá zákonů a šetří rovnosti. Právo je zákonnost
a rovnost	112
3. Spravedlnost celá (legalita)	113
4. Spravedlnost částečná (etická)	114
5. Částečná spravedlnost rozdíleční a opravná	115
6. Spravedlnost rozdíleční (distributivní).
Rozděluje dle hodnoty a úměry	116
7. Spravedlnost opravná (komutativní). Je středem
mezi ztrátou a ziskem. Počinání soudce
při porušení práva	117
8. Odveta. Dobrovolné výměny. Peníze.
Odveta není totožná se spravedlností. Pojem
a znázornění odplaty. Peníze měnou potřeby	120
9. Určení středu u spravedlnosti. Spravedlnost
je střed při rozdělování	122
10. Různé druhy práva. Právo občanské (politické).
Právo pána nad otroky, otce nad dětmi. Právo	

hospodářské. Občanské právo přirozené a zákonné. Dobrovolnost, pochybení s nevědomostí. Rozdíl mezi křivdou a bezprávím. Rozdíl mezi člověkem spravedlivým a nespravedlivým	123
11. Pojmy „křivdu snášet“ a „křivdu činiti“. Dobrovolně křivdu snášeti je nemožno	128
12. Úvaha o nespravedlivém jednání	129
13. Nesnadnost spravedlivého jednání	130
14. Pojem slušnosti (epikie). Je opravou zákonného práva	131
15. Spravedlnost a nespravedlnost k sobě samému. Sebevrah křivdí obci. Horší je křivditi než křivdu snášeti	133

KNIHA ŠESTÁ

Ctnosti rozumové

1. Pojem správného úsudku	135
2. Podnět rozumových ctností. Poznávací a usuzovací stránka duše rozumové. Počátky jednání a pravdy. Poměr záměrné volby a rozumu	136
3. Výčet rozumových ctností. Vědění	137
4. Umění. Rozdíl mezi tvořením a jednáním	138
5. Rozumnost	139
6. Rozumění. Předmětem rozumění jsou počátky (principy)	141
7. Moudrost. Moudrost je nad nauku politickou a rozumnost. V moudrosti je určení člověka	141
8. Další vymezení rozumnosti	142
9. Rozdíl rozumnosti od vědění a rozumění. Předmětem rozumnosti jsou jednotliviny.	

Rozumnost není věděním a je v protikladu k rozumění	144
10. Rozvážnost. Pojem rozvahy	145
11. Chápání a uznání. Rozdíl chápání od rozumnosti	146
12. Poměr chápání, uznání a rozumnosti k rozumění	147
13. Rozumnost a moudrost, vlastní ctnosti rozumové. Význam rozumnosti a moudrosti. Dovednost. Vztah rozumových ctností k mravním. Nesprávnost Sokratova mínění o ctnosti	148

KNIHA SEDMÁ

Zdržlivost a nezdržlivost. Názory o rozkoši

1. Rozvrh látky	153
2. Zdržlivost, otužilost a jejich protivy. Názory o nezdržlivosti	154
3. Některé nesnáze v otázce o zdržlivosti	155
4. Řešení otázky o zdržlivosti	157
5. Vědění a nezdržlivost. Prudká hnutí matou správný úsudek. Proč je člověk nezdržlivý	158
6. Nezdržlivost naprostá a částečná. Předměty nezdržlivosti. Zvířecká divokost	160
7. Nezdržlivost částečná. Vztah nezdržlivosti k hněvu a žádosti. Srovnání divokosti se špatností	163
8. Poměr člověka nevázaného a nezdržlivého. Způsoby nezdržlivosti. Člověk nevázaný je neschopen lítosti a je horší než člověk nezdržlivý. Změkčilost a otužilost. Rozmazlenost. Rozpustilost. Unáhlenost a slabost. Lidé prudcí a zuřiví	166
9. Rozdíl mezi člověkem nevázaným a nezdržlivým. Nezdržlivý člověk je schopen lítosti a je proti člověku nevázanému vyléčitelný. Člověk výstřední	168

10. Zdrželivost a neústupnost. Neústupný člověk se podobá nezdrželivému	169
11. Zdrželivost jako střed. Nezdrželivost neslučitelná s rozumností, ale s dovedností. Léčitelné druhy nezdrželivosti	170
12. Mylné názory o rozkoši neboli slasti	172
13. Vyvrácení nesprávné domněnky o slasti. Slast je jistým dobrem	173
14. Spojení ctnostné činnosti se slastí. Spojení blaženosti se slastí. Tělesné rozkoše v míře jsou potřebny	175
15. Poměr tělesných rozkoší a duševních slastí. Důvody mylných názorů o rozkoši. Blaženost Boha	177

KNIHA OSMÁ

Přátelství a jeho druhy. Ústavy

1. Cena přátelství pro život jednotlivců a obce. Příbuznost přátelství s ctností	179
2. Různé názory o podstatě přátelství. Žádá přátelství rovnosti či nerovnosti? Vzájemná přízeň v přátelství	180
3. Druhy přátelství. Pohostinnost. Nestálost nedokonalých přátelství, přátelství pro užitek a rozkoš	182
4. Dokonalé přátelství	183
5. Srovnání druhů přátelství. Nedokonalá přátelství, pro vnější dobra, jsou přátelstvím jen pro podobnost. V dokonalém přátelství není osočení	184
6. Nutnost spolužití k přátelství. Kteří lidé jsou neschopni přátelství	185

7. Kdy se přátelství uzavírá snadněji. Přívětlivost a družnost. Přátelství s mnoha lidmi. Přátelství k lidem, vynikajícím mocí	186
8. Slučování jednoho druhu přátelství s jiným. Přátelství při přednosti. Úvaha o rozdílu různých druhů přátelství	188
9. Nutnost rovnosti v přátelství. Důsledky, vyplývající z nerovnosti přátel	189
10. Podmínky méně dokonalého přátelství mezi nerovnými	190
11. Základ přátelství ve společenství. Srovnání přátelství s právem. Přátelství a občanské společenství	191
12. Druhy ústav a jejich zhoršené odrůdy. Správné a nesprávné ústavy. Podobnost ústavního poměru v rodině	193
13. Podobnost ústav s přátelstvím v rodině. Přátelské svazky v rodině. Přátelství k otroku	194
14. Přátelství dle druhu společenství. Přátelství příbuzenské. O přátelství a lásce v rodině	196
15. Neshody mezi přáteli v nedokonalém přátelství. Výčitky v přátelství pro užitek	198
16. Spory v přátelství, založeném na převaze. Řešení vztahu mezi nerovnými přáteli	200

KNIHA DEVÁTÁ

Osvědčování a potřeba přátelství

1. Udržování přátelství. Neshody v přátelství a vyrovnání	203
2. Odplata podle poměru přátel. Střetnutí povinností k více přátelům. Povinnosti k rodičům a k spoluobčanům	205

3. Podmínky zrušení přátelství. Počinání při nerovnosti přátel	207
4. Původ a měřítko přátelství. Láska k sobě je základem lásky k příteli a k bližnímu	208
5. Pojem přízně. Přízeň není ještě přátelstvím	210
6. Pojem svornosti. Svornost je přátelstvím občanským	211
7. Prokazování a přijímání dobrodiní. Poměr mezi dárcem a obdarovaným	212
8. Řešení pochybnosti o přátelství. Vymezení pravé sebelásky	214
9. Blaženost a přátelství. I blažený člověk potřebuje přítel. Sebevědomí. Přítel je druhé já	217
10. Pravé přátelství nepřipouští velkého množství přátel	220
11. Potřeba přátel ve štěstí i v neštěstí. Mítí přátele ve štěstí je krásnější, v neštěstí nutnější. Pravidlo, jak se chovati k příteli ve štěstí a neštěstí	221
12. Osvědčování přátelství ve společném žití	222

KNIHA DESÁTÁ

Význam slasti. Vymezení blaženosti.

Důležitost zákonodárství pro mravný život

1. Význam slasti a strasti pro výchovu, život a etiku. Mravní cena citů	225
2. Eudoxovo a Platonovo mínění o rozkoši	226
3. Aristotelův názor o slasti. Rozkoš není pohybem ani děním, je celkem	230
4. Poměr slasti k činnosti. Slast zdokonaluje činnost	231
5. Druhy slastí dle druhu bytostí a jejich činností. Význam slasti pro činnost. Rozmanitost libostí u lidí. Pravá slast je v tom, v čem ji vidí člověk ctnostný	232

6. Blaženost jako pravý cíl člověka. Blaženost není ve hře. Hra není cílem života. Pravé lidské štěstí je v ctnostné činnosti	235
7. Nejvyšší blaženost je v činnosti rozjímavé (teoretické). Blaženost, válčení a život v obci. Činnost rozumu, poznání pravdy a rozjímání je pro člověka nejvyšší	237
8. Poměr blaženosti v uskutečňování mravních ctností a v činnosti rozjímavé. Uskutečňování mravních ctností je závislé na vnějších statcích. Nezávislost činnosti rozjímavé. Rozjímavá činnost se podobá činnosti Boha	239
9. K pravé blaženosti dostačí míra vnějších statků	241
10. Obec a zákony slouží mravnému životu, jenž je cílem života v obci. Úvaha nestačí k vytvoření ctností. Výchovná moc zákonů. Význam zkušenosti v zákonodárství. Úmysl pojednati o životě v obci	243
Poznámky	249
Zkratky	289
Ediční poznámka	291